

ՕՏԱՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

ԿԱԹՈՂԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ

4) Հռովմը մերժում է Ֆրանսիայի կողմից առաջարկած նպաստաւոր պայմանները.—2) 1907 թ. Յունուարի 2-ի նոր օրէնքը.—Պապի կոնդակը.—4) Եպիսկոպոսների երրորդ ժողովը:

1. «Եկեղեցին պետութիւնից բաժանելու օրէնքի հեղինակները ամեն բան նախատեսել էին, բացի այն՝ ինչ որ պատահեց», առաջ մի քանի շաբաթ առաջ Կլեմանսոն պարլամենտում: Ֆրանսիական կառավարութեան ղեկավարի այս խօսքը, որ քիչ մնաց մինիստրութեան ճգնաժամ առաջ բերէր, կատարեալ ճշմարտութիւն է: Այո՛, բաժանման օրէնքը ամեն բան մանրամասնօրէն աչքի առաջ էր ունեցել: Մանրակրտիտ կերպով մտածուած էր, թէ ի՞նչ պիտի անեն եկեղեցական շինութիւնները և թէ ի՞նչպէս պիտի դորժադրեն նոցա եկամուտները, զանազան պաշտամունքների հոգևորականներին ինչպիսի՞նչ ռոճիկ պիտի տրուի, եկեղեցական համայնքները ի՞նչպիսի պայմաններում առաջ դալ և գոյութիւն ունենալ կարող են: Սակայն մինիստրութիւնը հաշիւը առանց Հռովմի էր տեսել. ոչ որ չէր նախատեսել, որ Պիոս Ժ. Ֆրանսիական մանրամասն մշակուած այս օրէնքներին մի հաստատուն «non possumus»-ով (չենք կարող) կպատասխանէ:

Հռովմի այս դաժան անհաշտելիութեան պատճառով Բրիտնն էլ ստիպուած եղաւ Կանոսայի ճանապարհը բռնել: Թէև նա այժմ մտադրութիւնը փոխել է, բայց չի կարելի ուրանալ, որ նա այդ ուղղութեամբ առաջին քայլն արդէն արել էր: Ֆրանսիան ներկայացնում էր ուշխարհի առաջ մի տարօրինակ թատերգութիւն. անկրօն և նիւթապաշտ մինիստրը ձգտում էր հաճոյանալ պապին և առաջարկում էր ամեն տեսակ նպաստաւոր պայմաններ, որպէս զի նորան համոզել կարողանայ իւր սիրելի օրէնքն ընդունել տալու: Բրիտնը նախ յայտարարեց, որ Հռովմից բաժանուելը անկարգութիւն կլինի: Նա շեշտեց, թէ այն քահանան, որ Հռովմի պապի հետ հաղորդակցութիւն չունի, վատ քահանայ է: Ապա հրատարակեց նա, որ Ֆրանսիայի այն քահանաներն ու քաղաքացիք, որոնք Հռովմին հպատակուել

չեն ուզում, ֆրանսիայի եկեղեցական կալուածքները տիրապետելու իրաւունք չունեն։ Փոխանակ ֆրանսիական քաղաքականութեանը նպաստելու, մինիստրը հռովմէական առտուածաբանութեան յեռանկը էր ընկել։

Բարեբախտաբար այդ Հռովմին բաւականութիւն չտուեց։ Պիտ Ժ. և նորա խորհրդականները այս բոլոր զիջողութիւնների մէջ Հռովմի առաջ նոցա ունեցած երկիւղի մի ապացոյց տեսան, այդ պատճառով և պահանջեցին է՛լ աւելին։ Սակայն, չնայած Բրիտանի բարի կամքին, նորա ոյժից վեր էր դորանից աւելին տալը։ Որովհետեւ ոչ միայն Կլեմանտոն այլ և պարլամենտի անդամների մեծամասնութիւնը բացարձակապէս իրենց դժկամակութիւնը յայտնեցին։ Պարզ էր, որ ոչ պարլամենտը և ոչ երկիրը այլ ևս զիջում չէին ուզում անել։ Եւ ահա յառաջ եկաւ մի կատաղելութիւն. առաջ յայտարարել էին, թէ այն քահանաները, որոնք Հռովմին չեն հնազանդել, վատ քահանաներ են։ Իսկ այժմ ստիպուած տեսան իրենց այն քահանաներին, որոնք հլու հնազանդ Հռովմի հրամաններին՝ առտուածապաշտութեան մասին յայտարարել մերժում էին, ուրեմն լաւ քահանաներ էին, դատի ենթարկել։

Որովհետեւ 1905 թ. դեկտ. 9-ի բաժանելու օրէնքը եկեղեցին բացարձակապէս մերժում էր, գեկտեմբերի սկզբին մինիստր Բրիտանը մի շրջաբերական ուղարկեց նահանգապետներին, որ բոլոր եկեղեցիները մնան մի միայն առտուածապաշտութեան համար և ուրիշ ոչ մի նպատակի չծառայեն։ Քահանան եկեղեցու վրայ վարչական կամ խնամատարական ոչ մի իրաւունք չունի։ Եկեղեցւոյ շահագործութեան և կամ նորա մէջ գտնուած իրերի (օր. աթոռների և ըն.) համար նա ոչ մի վարձ պահանջել չէ կարող։ Մի միայն առտուածապաշտութեան ժամանակ նա կարող է գանձանակ ժողովել։ Եկեղեցական գումարումների համար պարտաւորական էր, 1881 թ. օրէնքի համեմատ, առժամանակեայ յայտարարութիւն, իսկ նախարարը բաւականաւնում է միանգամից ամբողջ տարուայ համար յայտարարելով։ 1881 թ. օրէնքի համեմատ իւրաքանչիւր ժողովի համար կենտրոնական ընկերոյ պիտի կազմուէր. եկեղեցական գումարների համար այդ օրէնքը ջնջուում էր։ Եպիսկոպոսներից շատերը մինիստրին այս յայտարարութեամբ դոհ էին։ Ահա այսպէս է գրում ի միջի այլոց Բորդոյի Լեկոյ արքեպիսկոպոսը. «Որովհետեւ այս յայտարարութիւնը (եկեղեցական ժողովներին վերաբերեալ) մի մի միայն մի ձեռնարկութիւն է, և որ և է իրաւունքից հրաժարուել չի պահանջում ամենևին, ուստի մենք հիմք չենք

տեանում չընդունելու այդ օրէնքը»։ Բայց հէնց նոր էր արքեպիսկոպոսը իւր հոգեւորականներին խորհուրդ տուել 1881 թ. օրէնքի այս ձևաւորութեանը յարմարուել, որ Պիոս Ժ. մի նոր հեռագրով Ֆրանսիայի կաթողիկոսներին արգելեց այդ օրէնքին էլ հպատակուել։ Անմիջապէս Լեկոյ արքեպիսկոպոսը, ինչպէս և նորա միւս ընկերակիցները իրենց ընդոր յայտարարութիւնները յետ վերցրին։

Վերջապէս Ֆրանսիական կառավարութեան համբերութիւնը հատաւ։ Դեկտ. 12-ին Մանտանինի-դի-Միրաբէլլոյին, որ երբեմն նուիրակութեան առաջին քարտուղարն էր, արքային, որովհետեւ Ֆրանսիայի հոգեւորականութեանը դրդում էր երկրի օրէնքի դէմ ապստամբելու։ Միառժամանակ Պարիզի երեք քահանաների դատաստանի ենթարկեցին, որովհետեւ սոքա դեկտ. 9-ին բացարձակապէս ապստամբութիւն էին քարոզել։ Անհնազանդ հոգեւորականների համար էլ նոր կանոններ հրատարակուեցան։ 1) Ռոմիկներն ու յաւելումներն որոշ գէպքերում յետ վերցնել։ 2) Կաթողիկ եկեղեցւոյ պաշտամունքի համար եղած հասարակական կտակները պէտք է ցուցակագրուեն և հսկողութեան տակ դրուեն։ 3) Եպիսկոպոսների պալատները, քահանայից տները և հոգեւոր Դպրոցները անմիջապէս պէտք յանձնուեն կառավարութեան։ 4) Ազգային ապահովութեան համար որոշ կարգադրութիւններ պէտք է լինին։ 5) Վերջապէս Յունուար ամսի ընթացքում մօտ 5500 սեմինարիստներ զինուորակոչութեան պէտք է հրաւիրուին։

2. Միւնոյն ժամանակ պետութիւնը ստիպուած էր, եթէ նա չէր ուզում, որ երկրում կրօնական պատերազմ ծագէր, մի այնպիսի նոր օրէնք մշակել, որ կարողանար կաթողիկոսների հանդուժեմը դնել։ Այդ օրէնքը դեկտեմբերի վերջին ներկայացուեց պարլամենտին և 1907 թ. դեկտ. 28-ին սենատում արտասանած իւր յայտնի ճառում Բրիանը մտանանիշ էր անում այն ըսնի վերայ, որ Ֆրանսիական հոգեւորականութիւնը առաջին օրէնքը ուրախութեամբ ընդունած կլինէր, եթէ չուովմը չստիպէր մերժել այն։ Եթէ չուովմում, ասաց նախարարը անդիմադրելի ճնշման միջոցներ չունենային, որոնք Ֆրանսիայի հոգեւորականութեան անդամների խղճի վերայ ներգործութիւն ունեն, այն ժամանակ սոքա վաղուց հպատակած կլինէին օրէնքին։ Արդ, նորանց դրութիւնը վերին առտիճանի ծանր է և տանջալից. եթէ հիպատակուին պապին, այն ժամանակ, իբրեւ Ֆրանսիայի քաղաքացիներ իրենց խղճի հետ ծանր պայքարի մէջ կմտնեն. իսկ եթէ չեն հպատակի, այն ժամանակ չուովմում

պատրաստ են շատ միջոցներ նորանց դպրութիւնը ոչնչացնելու համար: Մենք ուզում ենք այս նոր օրէնքով եկեղեցւոյ համար անկարելի դարձնել օրինականութեան սահմանից դուրս գալը: Ինչ որ նա ցանկանում է և ինչ որ մենք անպայման մերժում ենք, այդ հալածանքն է: Մենք նորա դէմ կռուում ենք միայն ազատութեան զէնքերով: Ազատութիւնը ամենաախտաւոր և ամենազօրեղ թշնամին է, որ կարող է եկեղեցւոյ գէմ ելնել:

Համաձայն 1907 թ. Յունուար 2-ի օրէնքի եկեղեցիներն ու մատուռներն ևն մնում են նաև այն դէպքում հաւատացեալների և նոցա հոգևորականների տրամադրութեան տակ, եթէ 1905 թ. դեկտ. 9-ի օրէնքով եկեղեցական համայնքներ չեն հիմնուել (յօդ. 2.) բայց եպիսկոպոսների պալատներն ու հոգևոր դպրոցները ամբողջովին տերութիւնից պիտի յետ ստանային: Քահանաների աները ևս պիտի յանձնուի համայնքի ձեռքը (յօդ. 3.): Այն համայնքներում, որտեղ քահանայական տուն չկայ, դադարում է ընտանաւար և ընտանաւոր համար հատուցումն, եթէ ոչ մի եկեղեցական համայնք չկայ այնտեղ: Եկեղեցւոյ այն կառուածքները, որ 1905 թ. օրէնքի համեմատ կրօնական համայնքներից չի պահանջուիլ, կանցնին հոտարակական քարեգործական հաստատութեանց ձեռքը (յօդ. 4.): Նոր օրէնքի հրատարակուելուց յետոյ մի ամսուայ ընթացքում 1905 թ. օրէնքի հիման վերայ կատարուած բոլոր յաւելումները (բայց ոչ ռոճիկները) այն բոլոր քահանաներին մերժել, որոնք այնուամենայնիւ իրենց պաշտօնը շարունակում են այնպիսի ծխերի մէջ, որտեղ ոչ 1905 թ. և ոչ էլ 1907 թ. Յունուարի 2-ի նոր օրէնքին են հպատակուել ցանկանում (յօդ. 5.): 1905 թ. դեկտ. 9-ի օրէնքի կարգադրութիւնները, դոցա հետ և կատարելու որոշումները իրենց զօրութեան մէջ կմնան, ինչ որ ներկայ 1907 թ. Յունուարի 2-ի օրէնքին ընդդէմ չէ:

3. Հետվմի ու Աթոռի պատասխանը շատ չուշացաւ. պապի կոնդակը ստացուեց 1907 թ. Յունուարի 6-ին ուղղաճն՝ Ֆրանսիայի «կարգինականների, արքեպիսկոպոսների, եպիսկոպոսների և Ֆրանսիական հոգևորականութեան ու ժողովրդին»: Պիոս Ժ. մերժում է իբրև թէ Հետվմը իւրայիններին հալածանքի է ենթարկում, որպէս զի դարանով հաւատ և եռանդ զարթեցնի, «որովհետև հալածանքն ինքն ըստ ինքեան չար բան է և իրաւունք չի տրուած չարիք դորժելու, որպէս զի դորանից բարիժ առաջ գայ»: Ճշմարտապէս գեղեցիկ և քրիստոնէական սկզբունքներ: Բայց երբ պապն ասում է. «էնց առաջին ժամից մեր թշնամիք մտադրուել են զլիսաւորապէս ձեզ մեզանից բա-

ժամեւ, ապա ձեր մէջ անմիաբանութիւն սերմանել», այն ժամանակ ճշմարտութիւնից հեռանում է նա: Ուղիղ հակառակն է ճշմարտութիւնը: Չորրորդ յօդուածը չի՞ աշխատում ամեն կերպ արգելք հանդիսանալ հերձուած առաջ գալուն: Բրիտնը պարլամենտում հրապարակապէս չասեց, «այն քահանայք, որոնք իրենց եպիսկոպոսից բաժանուում են, վատ քահանաներ են և ոչ մի յարգանքի արժանի չեն»: Զէ՞ որ այսօր էլ նա 1905 թ. օրէնքի համաձայն կազմած, բայց անհրաժեշտաբար հերձուածողական կրօնական համայնքներին պատկանող կալուածքների յանձնումն մերժում է: Ի՞նչ է մնում, ուրեմն, պապական բացատրութիւնից: Ապա պապը բողոքում է եկեղեցական կալուածները բարեգործական հաստատութեանց ձեռքն անցնելու և եկեղեցապատկան շինութեանց քաղաքին և հասարակութեանը վերադարձնելու միտումի դէմ: Նոր օրէնքն աւելի վատ է քան թէ բաժանման օրէնքը և դա դատապարտելի է, որովհետև վտանգաւոր է նուիրապետութեան յարգանքի, եկեղեցւոյ և նորա կալուածքների ազատութեան համար: Արեւը բերում է պապը պատմութեան դատաւիճիւր. «Նա պիտի ասէ, որ եթէ առաջուց վստահ ձեր վսեմ վեհանձնութեան վերայ՝ մենք չվարանեցանք ձեզ ասելու, որ զոհաբերութեանց ժամը հնչել է,—այդ նորա համար է, որ աշխարհին յիշեցնենք յանուն բոլոր իրերի Տիրոջ, որ մարդս պարտաւոր է այս աշխարհում տածել աւելի բարձր հոգսեր քան այս կեանքի անցաւոր պատահականութիւնները, և թէ այս երկրի վերայ մարդկային հոգւոյ բարձրագոյն ուրախութիւնը, անկապտելի ուրախութիւնը գերբնականօրէն կատարուած պարտքն է ինչպէս էլ լինի, և դորանով է որ Աստծուն պատուած, ծառայած և սիրած կլինենք ամեն բանից վեր»:

4. Յունուարի 15-ին կրկին անգամ տեղի ունեցաւ Ֆրանսիական եպիսկոպոսների ժողովը: Այս ժողովն էլ, որ բաժանման օրէնքից յետոյ երբորդն է, միևեոյն պատճառներով նոյնչափ աննշանակ էր, որչափ նախկինները: Ֆրանսիական եպիսկոպոսութիւնը վատիկանի համար ոչ մի նշանակութիւն չունի: Պապն անձամբ է կամենում ամեն բան վճռել: Նայն իսկ Գրիգոր Է. այնքան ինքնիշխանութիւն չէր վերագրել իրեն, որքան Պիոս Ժ.-ը: Գաղղիական անկախութեան վերջին հետքը բոլորովին կորած է: Ժողովի իսկական կառավարիչները ոչ թէ Ֆրանսիական կարդինալներն՝ Ռիչարդ (Փարիզ), Կուրէ (Լիոն) և Լեկոյ (Բորդոյ) էին, այլ ինքը պապը, նորա քարտուղար մոնսիոնոր

Մերըի-դիւ-վալը և ոտրան ներկայացուցիչ մանսինիոր Վիկտին, բեղգիայի նուենցիուսը:

Եպիսկոպոսներին դադեցնում էր երեք մեծ հարց. պաշտամունքի դործադրութիւնը և պահպանելը, և մեծ ու փոքր հոգևոր դպրոցների վերստին կազմակերպութիւնը: Սակայն նորա աւելի միայն ցանկութիւններ արտայայտեցին, քան խոսական լծիւններ տուին: Վերջինները Հռովմին էր վերապահած: Ինչ որ պաշտամունքին է վերաբերում, եպիսկոպոսները Հռովմից հարցրին՝ «Կարելի՞ է 1907 թ. օրէնքի պահանջած յայտարարութիւններն անել, զոնեա այն համայնքների մէջ, որտեղ համայնական խորհուրդը խաղաղասիրական ղգացմունքով է տոգորուած»: Հռովմը պատասխանեց. «Ոչ կրօնական համայնքներ և ոչ յայտարարութիւններ» (Ni associatisms, ni déclarations): Երևի պապը սպասում է, որ Ֆրանսիական կառավարութիւնը անմիջապէս իրեն հետ բանակցութիւններ սկսէ Ֆրանսիական եկեղեցական համայնքների համար:

Պաշտամունքը պահպանելու համար եպիսկոպոսները լծուել էին Պետրոսի անուան նուիրած գանձանակագրի օրինակով պարամունքի գանձանակագրամ նշանակել: Բացի այդ օգուտ էր սպասուում նաև մասնաւոր գործերից: Մինչև անգամ մտածուեց քահանաների համար հանրակեցարան հիմնել: Քահանաներին իրաւունք էր տրուում իրենց նախկին տները վարձով վերցնել: Որտեղ քահանայը իրենց մինչև այժմ ունեցած քահանայական տներում բարեյաջող պայմաններով մնալ չեն կարող և նոյն տեղում ուրիշ ոչ մի յարմար ընակարան չէ գտնուում, այդ տեղերից քահանայը պիտի յետ կանչուին: Մեծ և փոքր հոգևոր դպրոցները վերստին կազմակերպելու համար եպիսկոպոսները որոշեցին վարուել 1875 և 1850 թ. թ. օրէնքների համեմատ: Մի առանձին հսկողութիւն պետք է գործ դրուէր ղինուորական ծառայութեան մէջ եղած սեմինարիական վերայ. մեծ սեմինարիստներից մէկը անսուշը պէտք է կանոնաւոր կերպով այցելէ նորանց իրենց դորանոցներում:

Հէնց նիստի ժամանակ եպիսկոպոսական ժողովը Օրէնանի և Դիփոնի եպիսկոպոսների առաջնորդութեամբ մի պատգամաւորութիւն ուղարկեց Հռովմ, եպիսկոպոսների առաջարկութեանց համար պապի լծիւր ստանալու: Առաջարկութիւնների մէջ առանձին ուշադրութեան արժանի է այն միտքը, թէ մի կողմից եպիսկոպոսների կամ քահանաների, միւս կողմից նահանգապետների կամ քաղաքագլուխների մէջ պէտք է պայման կապուի, որի հիման վերայ եկեղեցիները 18 տարի եկեղեցական

իշխանութեան տրամադրութեան տակ պիտի մնան: Այս դաշինքի վերաբերութեամբ պապի կողմից ընդունած օրինակի մի ձևը եպիսկոպոսները հրատարակեցին հետևեալ որոշ հաւաստիացումով. «Մենք յայտնում ենք, որ վարձակալութեան դաշինքը կամ ամենայն տեղ պիտի չգործադրուի կամ ոչ մի տեղ չի ընդունուի: Այս դաշնագրութիւնները միայն այն բոլորից կմտնեն գործադրութեան մէջ, երբ որ և է տեղ այդ պայմանները համայնքների ներկայացուցիչների և միւս կառավարիչների կողմից հաւանութիւն գտած կլինին»: Չնայած պարլամենտում արմատականների խիստ ընդդիմութեան՝ Բրիտանն էլ կամեցաւ այդ ցանկութեան համեմատ վարուել: Նա մի շրջաբերականով չորս ծրագիր ուղղեց նահանգապետներին եպիսկոպոսների կողմից առաջարկուած դաշնագրութեան նկատմամբ, նախապէս պարլամենտի մէջ բոլոր ժողովների, ուրեմն և կրօնական ժողովների համար ծանուցանելու պարտականութիւն վերացնելն յաջողցնելով: Բանակցութիւնները Հռոմի հետ վարում էին Պարիզի արքեպիսկոպոսի միջոցով: Արմատականները Բրիտանին նախատում էին, որ նա այս դաշնագրութեամբ մի նոր կոնկորդատի հիմք է դնում և ֆրանսիական համայնքները ռաով գլխով յանձնում կաթոլիկ կղերականութեան: Սակայն նորան յաջողութեց իւրաքանչիւր 19-ին իւր եկեղեցական քաղաքականութեան համար փառաւոր մտահոլութեան քուէ ստանալ: Այժմ էլ սակայն դժուարութիւններ ծագում են վատիկանի կողմից, որովհետեւ Բրիտանը պնդում է, որ իւրաքանչիւր անգամ ծուխը իրիսելիս մի նոր դաշինք պիտի կռուի, և, ոչ էլ օտարերկրացիները, ոչ էլ վանական կարգերի մէջ եղած կրօնաւորները պիտի այդպիսի իրաւունք ունենան, այլ մի միայն աշխարհիկ հոգևորականները: Վատիկանը յայտարարեց, որ վանական կարգերի մէջ եղած կրօնաւորներին քահանայական պաշտօնի իրաւունքից զրկելը բոլորովին անընդունելի է: Եւ այսպիսով շատ կարելի է, որ եկեղեցւոյ կողմից եղած այս առաջին և միակ դրական առաջարկն էլ կրկին խորտակուի շնորհիւ Հռոմի անհեշտելիութեան: Առ այժմ՝ բանակցութիւնները դադարեցրել են: Քահանաները հրաման են ստացել մնալ եկեղեցիների մէջ, մինչև որ ուժով այնտեղից կհեռացուին: Քանի որ Բրիտանն է միմիտ, այդպիսի բան տեղի չի ունենալ:

Գերմ. Թարգմ. Արամկ վարդապետ.

Chr. d. Chr. Welt.

1907, Nr. 12.

Պաշտօնապէս թոյլ է տրուած Ռուսաստանում բաց անել ժողովարարութիւն Հռոմի ակտի օգտին: Այս ժողովարարութիւնը Պապի միջնորդութեամբ է եղած և պատճառաբանուած է Ս. Աթոռի նիւթական նեղ կացութեամբ:

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՅԻ

Անցեալ թուականի Նոյեմբ. 27-ին գումարուել է Վիոբա-դենի շրջանում Աւետարանական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը: Նաոսաու գրքութեան ընկերութիւններից առաւել ուշադրութեան արժանի է այս միութիւնը, որ 304 հոգի իտ-կական անդամ ունի և բազմաթիւ համակրողներ նոյն երկրի ամեն կողմում: Այս ընկերութիւնը առանձին համակրութիւն է վայելում իւր ընդարձակ և օգտակար գործունէութեան շնորհիւ: Մեր ընթերցողներին գաղափար տալու համար թուենք համառօտաբար նորա գործունէութեան ասպարէզները, քաղելով Ch. d. Ch. W. թերթից:

Ընկերութիւնն ունի ա) հետեւեալ դաստիարակչական հաս-տատութիւնները. փրկութեան տուն, տնտեսութեան դպրոց, դաստիարակչական տուն, փոքրիկ երեխաների դպրոց, որբա-նոց: Փրկութեան տներ կոչւում են քրիստոնէական այն դպրոց-ները, ուր դաստիարակւում են յատկապէս փոքրահասակ յան-ցաւորներն ու ընտանոթութեամբ վիչացած կամ վատ հակում-ներ ցոյց տուող երեխաները: Տնտեսութեան դպրոցներում մա-տաղահաս օրիորդները վարժւում են տնային տնտեսութեան վերաբերեալ պարտաւորութիւնների մէջ:

(Բ Ասպնջանոցները Վիոբադենում տղամարդկանց և աղջկանց համար, քրիստոնէական հիւրանոցներ: Առաջին տեղակ ասպնջա-նոցները շինուած են գլխաւորապէս թափառական քանուորներէ համար: Փորձադուրի բանուորները անցնում են այս քաղաքից միւսը յարմար գործ գտնելու համար. այս ասպնջանոցները շինուած են նրանց ոչ միայն գիւրութիւն, ամենաչնչին վար-ձատրութեամբ քնելու տեղ և սնունդ տալու, այլ և բարոյա-պէս նրանց վերայ ազդելու նպատակով: Մինչդեռ պանդոկնե-րում նրանք արեւցութեամբ են զբաղւում, այստեղ քարոզ են լսում, հասարակաց աղօթքին մասնակցում և ոգելից խմիչքներ կամ չեն ոտանում կամ շատ չափաւոր քանակութեամբ: Փող չուենցողները մէկ կամ երկու օրով աշխատանք են ոտանում իրենց ծախսը հոգալու համար, իսկ ճանապարհ ընկնելիս յանձ-